

Kadim Toprakların Modern Şehri

BATMAN

TÜRKİYE'DE TEK: DEVLET MAHALLESİ

Devlet Mahallesi projesiyle vatan-daşlar, daha kaliteli kamu hizmeti ve daha hızlı çözüm imkanına kavuşacak. Proje, Batman'da dağınık halde bulunan tüm kamu kurumlarını Devlet Mahallesi olarak adlandırılan 160 dönümlük alana taşınmasını öngörüyor. 1992'de açılan ve 32 yıldır hizmet veren Valilik binasının da taşınmasının planlandığı projenin yatırım programı kapsamında alınması için İçişleri Bakanlığı'na talepte bulunuldu. Devlet Mahallesi projesinin en önemli bileşeni olan Hükümet Konağı Projesi 2024 yılı Yatırım Programına alınmıştır.

KENT MEYDANI

Batman'ın kent meydanı ihtiyacına cevap verebilmek için proje hazırlıkları tamamlandı. Mevcut Valilik

binası ve konağının yıkılarak Devlet Mahallesi olarak adlandırılan bölgeye taşınmasıyla Kent Meydanı projesi de hayata geçirilecek.

Yıkılan binaların yer aldığı 25 dönümlük (25.000 metrekare) araziye alt katı 600 araç kapasiteli otopark, üzerinde ise protokol alanı, süs havuzları, banklar, dinlenme ve sergi alanları, stantlar, kafeler, büfeler ve 500 ağaç dikiminin gerçekleştirileceği 10 bin metrekare yeşil alanın yer alacağı Kent Meydanı inşa edilecek.

KÖY VE MAHALLE BULUŞMALARI

Valimiz Sayın Ekrem CANALP, "Yerinde İletişim, Yerinde Çözüm" mottosuyla başlattığımız Mahalle Buluşmaları projesiyle 5 ilçe, 5 belde, 291 köyün tamamı ve 19 merkez mahallede Batmanlılarla bir araya gelinerek ve vatandaşların sorun ve taleplerini yerinde dinledi. Köy ve Mahalle Buluşmalarına belediye ve şehirdeki kurumların yöneticileriyle birlikte, vatandaş ve yöneticilerin yüz yüze iletişimiyle yerinde ve hızlı çözüm üretilmesini sağladı.

TÜRKİYE'DE TEK: BATMAN VALİLİĞİ BÜNYESİNDE AŞEVLERİ

Valimiz Ekrem CANALP' in talimatlarıyla Türkiye'de Batman ilinde ve her ilçeye uygulanan Aşevi Projesi, Batman Valiliği ve Batman Belediyesi'nin iş birliğiyle hayata geçirilmiş evlerinde yemek pişiremeyecek durumda olan yaşlı, engelli ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara haftanın 7 günü 1 öğün sıcak yemek ulaştırılmak hedeflenmiştir. Proje kapsamında Beşiri de 162, Kozluk ta 503, Hasankeyf te 162, Gercüş te 300, Sason ilçesinde 450 ve merkezde 2.337 kişiye ulaşılarak toplamda 1424 aileye hizmet verilmiştir.

DOĞU VE GÜNEYDOĞU'NUN EN BÜYÜK HAYVAN TEDAVİ, BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ

Batman Belediyesi tarafından Hasankeyf yolu üzerinde 45 dönümlük alanda kurulan ve içerisinde ameliyathane, röntgen, biyokimya ve hasta bakım odaları ile mama ve ilaç depolarının bulunduğu Hayvan Tedavi, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, **Doğu ve Güneydoğu' nun en büyük ve en yetkin tedavi mer-**

kezidir. Kent merkezinde özellikle okul, cami ve parkların etrafında bulunan saldırgan sokak hayvanları ile yasaklı ırkların uygun şartlarda bakım ve rehabilitasyonları gerçekleştirilerek kısırlaştırma hizmetleri etkin bir şekilde yürütülecektir.

SILVAN BARAJI'NDAN İÇME SUYU TEMİNİ

Batman ve ilçelerinin uzun vadeli su ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için **Silvan Barajından Batman İline İçme Suyu Getirilmesi Projesi** için DSİ ihale sürecini başlattı. İhale kapsamında Batman kent merkezi, Hasankeyf, Beşiri ilçeleri, Balpınar, Bekirhan ve ikiköprü beldeleri ile civar köy yerleşimlerinin uzun vadeli su ihtiyaçlarının karşılanması hedeflenmektedir.

BATMAN ÇAYI ISLAH PROJESİ

Batman Çayı Islah çalışmaları kapsamında, 3. Kısım Islah Projesi **DSİ** tarafından **121 milyon 405 bin** tl bedelle ihalesi yapılarak islah çalışmalarına başlanılmış 2024 yılı

içerisinde tamamlanması planlanmaktadır. Yapılacak olan islah çalışması kapsamında Batman Diyarbakır Köprüsü ile Güney Çevre Yolu Köprüsü arasındaki 4,60 km'lik çay yatağının islahı gerçekleştirilecektir.

ÖRNEK KÜLLİYE NECAT NASIROĞLU KÜLLİYESİ

Yapımı 3 yılda tamamlanan Necat Nasiroğlu Külliyesi'nin açılışı Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından gerçekleştirildi. Necat Nasiroğlu Vakfı tarafından 164 bin metrekarelik alan üzerinde inşa edilen külliye 8 bin kişinin aynı anda ibadet edebileceği dijital kubbeli cami, 300 kişilik kütüphane, 1000 kişilik konferans salonu, 600 kişilik taziye evi, Kur'an kursu, gençlik merkezi ve otopark bulunmaktadır. Külliye'nin alt kısmına ise **Bilim Merkezi**'nin yapımı devam etmektedir.

TÜRKİYE'DE TEK: KÜTÜPHANECİLİKTE BATMAN MODELİ

ABD'de Seattle modeli olarak adlandırılan, merkezdeki kütüphane dışında insanların kütüphaneye erişimini kolaylaştıran ve kaliteli kütüphane hizmeti veren

model Batman'da hayata geçirilmiştir. Batman'da Kültür ve Turizm Bakanlığı, Batman Belediyesi ve Batman İl Özel İdaresi arasında imzalanan protokolle yapılacak 4'ü Batman merkezde, 3'ü ilçelerde olmak üzere toplam 7 kütüphane ile oturma kapasitesi yüzde 144 artırılıyor. Protokol ve model Türkiye açısından bir ilk.

- Tilmerç Kütüphanesi
- Yeşil Kütüphane
- Bebek ve Çocuk Kütüphanesi
- Beşiri İlçe Kütüphanesi
- Sason İlçe Kütüphanesi

ENGELSİZ DİJİTAL KÜTÜPHANE

Batman Valiliği, Batman Belediyesi ve İl Kültür Turizm Müdürlüğü işbirliğinde Batman'da bulunan tüm kütüphane ve müzelerin engelli vatandaşların kullanımına uygun hale getirilmesi ve modern teknolojik dönüşümün sağlanması için Birleşmiş Milletler destekli proje başlatıldı.

TÜRKİYE'DE İLK: MERHEM PROJESİ / SOSYAL YARDIMDAN İSTİHDAMA

Vali CANALP başkanlığında Batman ilinde bir ilk gerçekleştirilerek Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı işbirlikleriyle Merhem Projesi hayata geçirilmiştir. Proje sosyal yardımdan istihdama hedeflenmiş olup toplamda 1.255 vatandaşın istihdamı sağlanmıştır.

AFET TIRI

Ülkemizde veya ilimizde yaşanabilecek olası doğal afetlerde koordinasyonun en etkin ve hızlı bir şekilde sağlanabilmesi için alınması planlanan 'Mobil Afet Tırı' projesinde son aşamaya gelindi. Mobil Afet Tırı, olası bir afet durumunda afet aksiyon planı yapılarak kısa sürede kurulabilen bar sistemle Afet Koordinasyon Merkezi'ne dönüştürülebilmektedir.

Olası afet yönetiminde koordinasyonun sağlanabilmesi için tır içerisinde; bilgisayar, kesintisiz uydu telefonu ve interneti yer almaktadır.

EĞİTİMDE BAŞARIYI ARTIRMA PROJESİ (EBAP)

'Eğitimde Başarıyı Arttırma Projesi' okullarımızın eğitim ve öğretim performansını hem okul hem de diğer okullar ile karşılaştırmalı olarak ölçülmesini mümkün kılan bir sistemdir. Proje Kurumsal Temsil Faaliyetleri, Eğitim Öğretim Faaliyetleri (Akademik Faaliyetler), Sosyal, Kültürel, Sanatsal, Sportif Faaliyetler ve Bilimsel Araştırma, Geliştirme ve Proje faaliyetleri olarak 4 ana baş-

lıktan oluşmaktadır. Bütün bu başlık ve kriterler doğrultusunda okulların yapmış olduğu çalışmalar eğitim öğretim yılı içerisinde iki dönem halinde denetleyiciler tarafından puanlanarak değerlendirilmektedir.

TASARIM BECERİ ATÖLYELERİ

İlk, orta ve lise düzeyinde bulunan okulların bünyesinde bugüne kadar açılan 96 Tasarım Beceri Atölyesi (TBA) ile Batman'daki çocuklar geleceğe emin adımlarla yürüyor. Atölyelerde; robotik kodlamanın yanı sıra fen, teknoloji, drama, görsel sanatlar, müzik ve yaşam becerileri konularında uygulamalı eğitimler veriliyor. TBA'lar ile çocuklara, okulda öğrendikleri teorik bilgileri, hayatla ilişkilendirerek pratiğe dönüştürme imkanı sağlanıyor. 2024 yılı içerisinde TBA projesi kapsamında atölyesi bulunmayan 100 okula 100 atölye kurulması planlanmaktadır.

Batman'da Kültür ve Tarih

TARİHİN DOĞAYLA KUCAKLAŞTIĞI YER HASANKEYF

Yeşil ve mavinin buluştuğu doğası, üstüne kurulan medeniyetlerin izlerini taşıyan eserleri ve tarihi belleğiyle benzeri olmayan bir zenginlik. Geçmişte birçok inanç ve medeniyetin merkezi olan Hasankeyf; kültür, sanat, bilim, gastronomi birikimi ve özüne sahip çıkılarak yeni-

lenen yüzüyle dimdik ayakta kalan 12 bin yıllık kadim bir kent...

ULUSLARARASI POTANSİYEL

Paleolitik dönemden Roma ve Osmanlı'ya 1466 eserin yer aldığı Hasankeyf Müzesi ve Ilisu Barajı faaliyete geçmeden Kültür Park'a taşınan **Zeynel Bey Türbesi**, Artuklu Hamamı, İmam **Abdullah Zaviyesi**, Eyyubi-Kızlar Cami, Orta Kapı, Süleyman Han Cami, **Er-rızk Cami**. Örenyeri **İç Kale'deki kayaya oyma konut, mescit, kilise vb. yapılar**, Yamaç Külliyesi, Küçük Saray, Büyük Saray ve Ulu Cami ilçeyi ziyaret edenlerin görmesi gereken başlıca mekanlar arasında bulunmaktadır.

HASANKEYF ÖRENYERİ

Hasankeyf Örenyeri'nde yüzlerce mağara olarak adlandırılan kayaya oyma konut-mescit-kilise vb. yapılar, tarihi çarşı sokak kalıntıları ve su tünellerinin yanı sıra anıtsal boyuttaki mimari yapılardan; Yamaç Külliyesi, İç Kalede Küçük Saray, Büyük Saray, Ulu Cami gibi yapılar başlıcalarıdır.

Hasankeyf Küçük Saray

Küçük Saray

Hasankeyf'in Türk-İslam Dönemi içinde önce Artuklular, sonrasında da Eyyûbîlere başkentlik yapıp altın çağını yaşadığı 12-16. yy. arasında şehirde, sultanın ikamet ettiği ve devletini yönettiği saray, kalenin içinde yer almıştır. Bu saraylarda biri olan "Küçük Saray" kalenin içinde, hem çevresine hem de eteğindeki şehre hâkim bir yamaçta yer almaktadır. Günümüze bir eyvanı kısmen gelebilmiş yapının Eyyûbîler döneminde inşa edildiği bazı kaynaklarda yer almaktadır.

Büyük Saray

Yapı İç Kale'de, Dicle Nehri ve Vadisine nazır bir konumda (günümüzde Ilisu Baraj Gölü'ne) kalenin en hâkim noktası olan üst kısımda, bulunmaktadır. Bulunduğu nokta-

Hasankeyf Büyük Saray

Hasankeyf Müzesi

nın yanı sıra taşıdığı anıtsal ölçüleriyle yapının önemi anlaşılmaktadır. Roma döneminde garnizon amaçlı kullanılan yapının, Artuklu, Eyyubi, Akkoyunlu ve Osmanlı döneminde saray olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Yoğun bir ziyaretçi akınına uğrayan Büyük Saray yapısı geniş bir alana yayılması nedeniyle henüz arkeolojik kazısı tamamlanmamış bölümlerinin de ortaya çıkarılıp restorasyon-konservasyon çalışmalarının tamamlanması neticesinde Batman'ın önemli bir abidevi eseri daha hak ettiği konuma ulaşacaktır. Hasankeyf İç Kalede Büyük Saray yapısının güney kısmına hemen bitişik şekilde konumlandırılan bir diğer önemli yapı Artuklu Eyyubi ve Osmanlı dönemlerinde kullanılan Ulu Cami'dir.

Hasankeyf Müzesi ve Kültür Park/Arkeopark

Batman İli, Hasankeyf İlçesi, yeni yerleşim alanındaki müzede Batman, Mardin, Siirt ve Diyarbakır'daki otuz kadar kurtarma kazısından çıkarılan eserlerin Paleolitik, Neolitik, Kalkolitik, Tunç, Demir, Ortaçağ, Roma, Artuklu ve Osmanlı dönemlerine ait eserlerin yer aldığı müzenin en zengin koleksiyonunu arkeolojik, sikke ve etnoğrafik eserler oluşturmaktadır. 2016-2020 yılları arasında Ilisu Barajı ve HES Projesi kapsamında; Zeynel Bey Türbesi-Külliyesi, Artuklu Hamamı, İmam Abdullah Turbe-

si-Zaviyesi, Eyyubi-Kızlar Cami, Orta Kapı, Süleyman Han Cami/Minaresi, Er-rızk Cami/Minaresi ve Koç Cami Replikası gibi anıtsal boyutta şaheser olarak nitelendirilen kültür varlıkları Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü-DSİ Genel Müdürlüğü tarafından yeni Hasankeyf Kültür Park alanına taşınmıştır. Anıt Eser Taşınma işlemleri bir mühendislik harikası olan projenin abidevi boyuttaki eserlerde gerçekleştirilen restorasyon, peyzaj ve çevre düzenlemesi projeleriyle Hasankeyf Kültür/Arkeo Park alanı günümüzde ücretsiz olarak ziyaretçilerin hizmetine sunulmuştur. Kültür Parka taşınıp ziyarette açılan bu abidevi yapılardan en önemlisi Zeynel bey Türbesi'dir.

Zeynel Bey Türbesi

Zeynel Bey Türbesi, 1462-1482 yılları arasında Hasankeyf'e hâkim olan Akkoyunlu hükümdarı Uzun

Hasan'ın, Otlukbeli Savaşı'nda yaralanıp burada ölen oğlu Zeynel Bey için yaptırılmıştır. Anadolu dışı mimari ve süslemesi ile ünik özellikteki yapı, plân, tuğla malzeme ve bezeme yönünden Batman'ın simgesi olmuş ve ziyaretçilerin yoğun bir şekilde akınına uğrayana en önemli anıtsal eserlerimiz arasında ilk sıralarda yer almıştır.

BATMAN'IN TARİHİ YERLEŞİM ALANLARI - ANIT ESERLERİ VE MÜZELERİ

Şehirleşme bakımından oldukça yeni olarak bilinen Batman'ın aslında kent/yerleşim geçmişinin günümüze gelebilen farklı kültürlerin eserlerinden anlaşıldığı üzere insanoğlunun Anadolu ve Mezopotamya topraklarında var olduğundan buyana kesintisiz bir şekilde devam ettiğinin en güzel örneği Hasan-

Zeynel Bey Türbesi

keyf'tir. Kozluk, Sason, Beşiri ve Gercüş yerleşim yerlerinde de Hasankeyf gibi benzer tarihi yerleşim alanları ile anıtsal mimari eserler günümüze ulaşmıştır. Batman ve çevresinin birçok örenyeri, anıt ve taşınır kültür varlığını bünyesinde barındırması yörenin coğrafi yapısının çeşitliliği, doğal güzelliklerinin zenginliğinden kaynaklanmaktadır. Hasankeyf Örenyeri-Hasankeyf İç Kale, Morkuryakos Manastırı, Tarihi Perpıra Köprüsü, Tarihi Erzen Yerleşimi-Balıkli Göl, Kozluk Kalesi, Hıdır Bey Cami ve Haziresi, İbrahim Bey Cami, bir kısmı Batman sınırları dahilinde kalan ünlü Malabadi Köprüsü, Sason'daki Mereto Dağı zirvesindeki Meryem Ana/Surp Azvazazin Kilisesi, Komk (Havari Petrus) Manastırı, Batman'ın başlıca kültürel destinasyon noktalarıdır.

Batman'da bini aşkın tarihi alan ile anıtsal yapı bulunmaktadır. Bu çerçevede gezilip görülmesi gereken önemli kültür varlıkları ile Müze ve Örenyerlerimiz şu şekildedir:

Batman Müzesi ve Müze Park

Müzedede, Paleolitik-Neolitik, İlisu ve Hasankeyf Salonu olmak üzere 3 sergi salonu bulunmaktadır. Teşhir Salonundaki Ünik Eserler Başur höyük'te ele geçen Oyun Taşları, metal eserler ve diğer eserlerdir. Batman Müzesi görme engelli ziyaretçiler için oluşturulan uygulamalar ile en-

Batman Müzesi ve Müze Park

Perpıra Köprüsü

gelsiz müze özelliğini de taşımaktadır. Müze bahçesinde oluşturulan Müzepark, tarihi yaşam alanlarında ziyaretçilerin tarihi yaşayarak ve uygulayarak öğrenebilmeleri amaçlanmaktadır. Müze Park alanında, İlisu Barajı HES Projesi kapsamında kazılan Gusir ve Gre Amer Höyüklerinden ev modelleri, Başur, Gre Amer ve Kuriki Höyüklerinde görülen ölü gömme gelenekleri, Başur Höyük Oyun Taşları, Hasankeyf Artuklu Kapısı, Hasankeyf'te Orta Çağ yaşam alanı ile yakın döneme ait köy örnekleri ve köy hayatı canlandırılmıştır.

BATMAN TARİHİ PERPİRA KÖPRÜSÜ

Batman merkeze yaklaşık 7 km mesafede ve Bıçakçı köyü sınırları içinde Batman çayı (Nymphius) üzerinde Batman çayı (Nymphius) üzerinde yer almaktadır. Köprü'nün yapım tekniği, mimari özellikleri, malzeme kullanımı ve kurulduğu tarihi yol güzergahı ile bu güzergah üzerindeki tarihi yerleşim alanları değerlendirildiğinde Perpıra köprüsünün Geç Roma Döneminde inşa edilme durumu ortaya çıkmaktadır.

BEŞİRİ

Mor Kiryakos Manastırı

Batman merkeze yaklaşık 12 km. mesafede olup, Beşiri İlçesi'ndeki Kıra Dağı'nın Kuzey Mezopotamya ovasına bakan doğu yamacında, Ayrancı Köyü'nde bulunmaktadır.

Mor Kiryakos Manastırı

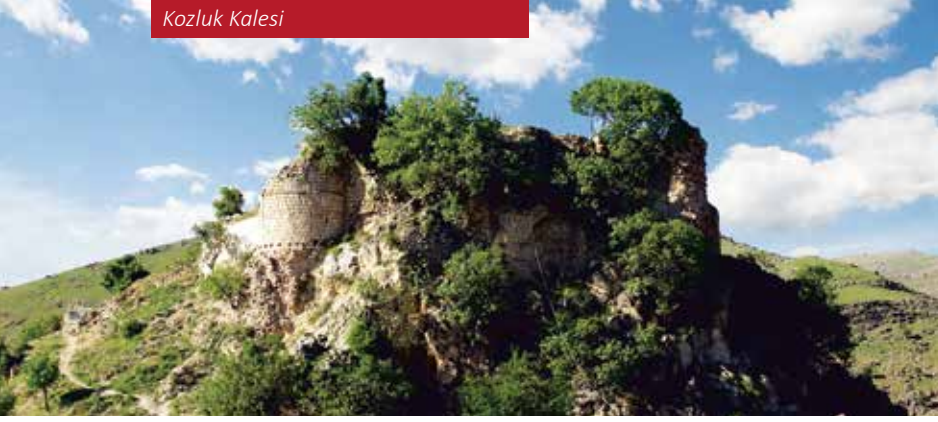
Mor Kiryakos Manastırı, Süryani Hristiyanları tarafından kutsal kabul edilen Turabdin bölgesinin en uç noktasında yer almaktadır. Manastır mimari özellikleri bakımından M.S 5.yy'lara tarihlenmektedir. Manastırda restorasyon, konservasyon çalışmaları da tamamlanmak üzere olup manastır ve alanının çevre düzenlemesi ile peyzaj çalışmalarının 2024 yılı içinde bitirilmesiyle Batman'ın çok önemli bir turizm destinasyonu noktası daha kültür turizmine kazandırılmış olacaktır.

Şeyh Hevinda Ziyaretgahı

Beşiri'de Ortaçağ/Yakın Çağ dönemleri arasına tarihlendirilen Batman'daki dini mimari yapılardan farklı bir inanç ve kültüre sahip olan önemli bir anıtsal yapı hüviyetindeki kültür varlığımız ise Beşiri İlçesi İlica Köyü sınırları dahilindeki Gar-

Kozluk Kalesi

zan Çayı kenarında bulunan Şeyh Hevinda Ziyaretgahıdır. Bu anıt eser her yıl ezidi inancına bağlı yerli ve yabancı turistlerin önemli bir uğrak noktası olmuştur.

BATMAN'IN HER KÖŞESİNDE TARİHE DOKUN

KOZLUK

Hasankeyf ilçesiyle birlikte Batman'ın en önemli tarihi yerleşim yerlerinden biri olarak bilinen eski adıyla "Hazo/Hezzo" Anadolu ve Mezopotamya coğrafyasındaki en eski yerleşim yerlerinden olan "Hal-laçemi Höyük" başta olmak üzere günümüze kadar kalıntıları büyük ölçüde sağlam olarak gelebilen kaleleri, köprüleri ve diğer köprü kalıntılarıyla tarihi bir destinasyon noktası konumundadır. Kozluk'ta bu kültür varlıklarının başlıcaları aşağıda açıklanmıştır

Kozluk Kalesi

Kozluk (Hazo) Kalesi, ilçe merkezinde Kale ve Hamam mahallesi sınırları dahilinde yer almaktadır. Kale, ilçe merkezinin kuzeyinde bulunan doğal kayalığın üzerinde kurulmuştur. Kalenin mevcut kalıntılarında hareketle tarihi geçmişinin özellikle kuzey ve doğu eteklerindeki kaya mezarlarından Geç Roma Erken Bizans ve Sasani Dönemlerine kadar geçmişe gittiği, ancak günümüze ge-

lebilen yapılaşmanın ise Osmanlı Dönemi'nden (14-20.yy) kalma olduğu anlaşılmaktadır. Daha önceleri çıkılmayan Kozluk Kalesi, 2017 yılında tamamlanan "Yürüyüş Yolları ve Çevre Düzenlemesi Projesi"nin tamamlanmasıyla yoğun bir ziyaretçi akınına uğramıştır. Kaleye günümüzde ahşap yürüyüş yollarıyla oluşturulan merdivenler/basamaklar kullanılarak en üst kısımlarına çıkılıp ilçe merkezi ve Garzan vadisinin manzarasını seyretmek mümkündür.

Kozluk Erzen Yerleşimi – Balıklı Göl Su Yapısı

Orta Çağ'ın yöredeki en önemli yerleşim yerlerinden olan ve 13-15 yy. arasında Dilmaçoğlu Beyliği'ne başkentlik yaptığı belirtilen tarihi

Hıdır Bey Camii

Erzen yerleşim yeri ve bu alandaki Balıklı göl, yöre halkı tarafından göl olarak adlandırılan ve kutsal kabul edilen balıkların olduğu alan Orta Çağ dönemine ait bir tarihi havuz/su yapısıdır. Kozluk ilçesi Oyuktaş Köyü Yeşilyurt mezrasındaki tarihi Erzen Yerleşim yerinde bulunan bu su yapısında gerek turistik gerekse sağlık açısından yoğun bir ziyaretçinin uğradığı tarihi bir yerleşim alanıdır.

Hıdır Bey Camii ve Haziresi

Hıdır Bey Camii, Kozluk ilçe merkezinde Hamam Mahallesi'nde yer

Erzen Yerleşimi - Balıklıgöl

İbrahim Bey Cami

almaktadır. İlçenin en büyük ve en eski camisi olan tarihi yapının iç mekanındaki giriş kısmında yer alan kitabesine göre 890/1485 tarihinde Osmanlı Dönemi'nde Hazo ve Sason Beyi Ebubekir Rojiki'nin oğlu Hıdır Bey tarafından inşasına emir verildiği belirtilmektedir. Hıdır Bey Cami, kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir alana sahip olup, oldukça meyilli bir alana inşa edilmiştir. Yapı plan açısından camiden ziyade başka bir yapı (teke-zaviye, imaret) tipinin planına benzemektedir. Yapının kuzey ve kuzeydoğu kısmında bir türbe kalıntısı ve tarihi niteliğe sahip 15-20. yy arası tarihlendirilen mezar taşlarının dikkatini çekmektedir.

İbrahim Bey Cami

Minare Cami olarak da anılan İbrahim Bey Cami, Kozluk ilçe merkezinde Kale Mahallesi'ndedir. Osmanlı Dönemi'ne ait caminin kitabesine göre 1705/1117 tarihinde Garzan aşiretinden Murtaza Bey'in oğlu İbrahim Bey tarafından inşasına emir verildiği yazılıdır. Düzgün kesme taş malzemeden inşa edilen İbrahim Bey Caminin plan şeması bölgedeki cami plan tipi açısından ayrı bir yere sahiptir.

Pisyar Köprüsü

Pisyar (Garzan) Köprüsü, Kozluk ilçe merkezinden Alıçlı köyüne giden karayolu güzergahında yer almaktadır. Köprü tarihi Diyarbakır-Bitlis kervan

yolunda Garzan Çayı üzerinde inşa edilmiştir. Garzan Çayı üzerinde kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan köprü, tek gözlü yolunun eğik olduğu köprüler grubuna girmektedir. Tarihi köprünün kemer gözü günümüzde yıkılmış olup düzgün kesme taş malzemeyle kaplanan köprü ayakları ise ayaktaadır. Köprünün mansap kısmında güneybatı yönündeki ayağının yüzeyinde iki satırlık cel-i sülüs yazı türüyle kabartma tekniğinde yazılan inşa kitabesi doğal ve beşeri tahribata uğramıştır.

Malabadi Köprüsü

Batman ve Diyarbakır il sınırları dahilinde yer alan Malabadi Köprüsü, Batman Çayı (Nymphius) üzerindedir. Köprü, Batman Suyu Köprüsü, Akarman, Karaman isimlerinin yanı sıra son olarak da "Malabadi Köprüsü" olarak adlandırılmaktadır. Köprü üzerindeki kitabesine göre 542/1147 tarihinde Mardin Artuklu Beylerinden Hüsamettin Timurtaş tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Malabadi Köprüsü, plan itibarı ile tek ana kemerli ve iki yana meyilli köprüler grubunda değerlendirilmektedir.

Kaleler şehri olarak adlandırılan Kozluk ilçe sınırları dahilinde yer alıp gezilip görülebilecek diğer baş-

Malabadi Köprüsü

Sason Mereto Dağı

İlca önemli eser ise şunlardır: Yıldızlı Şeyh Bace / Anuşirvan Kalesi, Rabat Kalesi, Kandil Kalesi, Çayhan Köprüsü ve Aliçlı köyü tarihi mezarlık alanındaki figürlü mezar taşlarıdır.

SASON

Eşsiz doğal güzellikleriyle yörenin en yüksek zirvesi olan (2.973m.) Aydınlık dağı (Mereto) eteklerinde kurulmuş tarihi Sason ilçemiz son yıllarda (2015-2017) Batman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğümüz koordinasyonunda paydaşlarımız olan Batman Üniversitesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümlerindeki akademik ekip ve ilimizdeki diğer kamu kurum kuruluşların da işbirliğiyle tamamlanan "Batman Kültür Envanteri" projesi neticesinde Sason'un kadim geçmişi

Sason Komk Manastırı

bilinenden daha da geçmişe giderek onlarca kültür varlığımız tespit edilerek kayıt altına alınmıştır.

Komk Manastırı

Havari Petrus Ermeni Manastırı veya Komk Manastırı olarak da bilinen ve tescilli olan manastırın, orijinal ismi Saint Pierre'dir. Farklı dönemlerde çeşitli isimlerle anılmış olan kilise yöre halkı tarafından Karmik, Komk, Gomik (Gomk) şeklinde adlandırmaktadır.

GERCÜŞ

Süryanilerin geçmişte yoğun olarak yaşadığı Midyat ve civarında "kefer"le başlayan birçok köy ismine rastlanmaktadır. Süryanice'de "kefer" köy manasına gelmektedir. Kercevs'in zamanla telaffuzu değişerek Kercevs; daha sonra da Gercüş'e dönüştüğü söylenebilir. İlçeye bağlı köylerden özellikle Arıca, Bağözü köyü Arık Mezrası, Hisar, Kırkat ve Yamanlar köyleri gibi tarihi yaklaşık üç bin yıla kadar geçmişe dayanan yerleşim yerleri (höyük, kayaya oyma konutlar, manastırlar, kiliseler, kaya mezarları, işlik alanları ve yöresel sivil mimari örnekleri) mevcuttur. Bu alanların kültür turizmine kazandırılmasına yönelik projeler ise planlanmaktadır.

Gercüş Tarihi Konakları

Günümüzde restorasyonu tamamlanan Gercüş Tarihi Hükümet Konağı ilçe merkezindeki eski çarşıyla birlikte Osmanlı Dönemi'nde inşa edilen Yusuf Ağa ve Bedrettin Ağa Konakları Gercüş'teki başlıca görülmeye değer sivil mimari eserleridir.

Gercüş'ün köylerinde bulunan önemli nitelik ve nicelikte tarihi kiliseler, manastırlar, kayaya oyma konutlar, kaya mezarları, sarnıç-ışlık alanları ve yöresel taş konak/evler görülmeye değerdir.

Gercüş Bedrettin Ağa Konağı

Batman'da Gastronomi

Batman Gastronomisi zengin Mezopotamya mutfağının en önemli temsilcilerinden olup, daha çok et ve sakatat ağırlıklı yemekler sofralarda yer bulur. Beşiri ilçesi'nin duru buğdayı ile elde edilen bulgur sofraların vaz geçilmezidir. Öyle ki Beşiri İlçemizin aşiret yemeği olan bulgurlu et ve hindi etli bamyaya yemeğinin Coğrafi İşaret alma işlemleri devam etmektedir. Kozluk İlçemizde Kağıt Kebabı, Gercüş Pekmezi Pestil ve Cevizli Sucuğu , Sason İlçemizde Bal ve Çilek, Hasankeyf İlçemizde Hilve Kahvesi Batman'ın en önemli yöresel lezzetleridir. Ayrıca Batman ilimizde, Şam Börek ve Piçik Yemeğinin Coğrafi İşaretleri alınmıştır. Batman sofrasında; Bumbar Dolması, Mercimekli Köfte, Buran ve Tandır Ekmeği de önemli lezzetlerdendir.

SON 1 YILDA 3 ÜRÜNE COĞRAFI İŞARET

2017'de **Şam Böreğine Coğrafi İşaret Tescil Belgesi alan Batman**, ikinci tescili de 2021'de **Sason Çileğine** almıştı. Batman'ın coğrafi işaretli ürünlerine 2023 yılında **Gercüş Mezrone Üzümü** ve **Kozluk Domatesi** eklendi. Tescil konusunda 2024'ün ilk müjdesi de geldi. Batman'ın yöresel lezzetlerinden **Piçik**, tescillenerek coğrafi işaretli ürünler arasında yerini aldı.

TESCİLİ TAÇLANDIRACAK PROJE

Başvuru süreçleri devam eden farklı ürünlerin de olduğunu hatırlatan Batman Valisi Ekrem CANALP, "Başvurusunu gerçekleştirdiğimiz diğer ürünlerimizin de coğrafi tescillerini alacağız. **Meselemiz sadece üretmek ve coğrafi tescil almak değil. Kuracağımız Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi sayesinde bu ürünlerimizi nihai ürün haline getirecek, Türkiye ve dünyada kaliteli ürünler olarak piyasaya sunacağız**" dedi.

Şam Böreği

Bumbar Dolması

İçli Köfte

Gercüş Pekmezi

Kuru Dolma

Büyükşehir Olma Yolunda Belediye Çalışmaları

BATMAN

51 VİLAYETTE İLK UYGULAMA ALT YAPI VE KOORDİNASYON MERKEZİ (AYKOME)

Batman'da alt yapı çalışmalarının koordineli bir şekilde ortak akılla yürütülebilmesi için kurulan AYKOME, **Batman Belediyesi, Batman İl Özel İdaresi, Türk Telekom Batman İl Müdürlüğü, Dicle Elektrik Dağıtım A.Ş., Akşa Siirt-Batman Doğal Gaz Dağıtım A.Ş.** ve diğer kurumların çalışmalarında kurumlar arası iletişimin güçlendirilmesi ve yürütülen faaliyetlerin sağlıklı bir şekilde hayata geçirilmesini amaçlamaktadır. Büyükşehir olmayan 51 vilayette hayata geçirilen ilk örnek uygulama olma özelliğini de taşımaktadır.

EN UCUZ ULAŞIM VE EN UCUZ SU BATMAN'DA ÖĞRENCİ Bİ LİRA...!

Batman Belediyesi, terfili sistemle su arzı sağlayan iller arasında ilk sıradadır. **Ortalama su fiyatı metreküp başına 4,61 TL.** Kent içinde verilen toplu taşıma ücreti konusunda da vatandaşa en iyi hizmeti

en uygun fiyata Batman Belediyesi veriyor. Bir vatandaş taşıma maliyeti ortalama 13 TL iken, Batman'da ulaşım için **öğrenci 1 TL, tam bilet ise 4,40 TL.**

TÜRKİYE'DE TEK: ASKIDA YEMEK

Batman Üniversitesi ile Batman Belediyesi arasında gerçekleşen protokolle "Askıda Yemek" uygulaması

başlatıldı. Proje kapsamında **günde ortalama 2 bin 500 öğrenciye ücretsiz yemek verilmektedir.** Uygulamadan faydalanan öğrenci sayısı 825 bin oldu.

TÜRKİYE'DE TEK: TAZİYE EVLERİ ÖRNEK OLDU

1400 belediye içerisinde tek model belediyeyiz. Türkiye'de ilk ve tek uygulama olan Taziye Evleri projesi ile Batman'da inşa edilen 49 taziye evinin tüm bakım, onarım, elektrik, su, doğalgaz ve temizlik giderleri Belediye tarafından karşılanıyor. Vatandaşların zor gününde yanında olan proje kapsamında 3 gün boyunca yemek masraflarını da Batman Belediyesi karşılıyor.

TÜRKİYE'DE TEK: LED IŞIKLI YAYA GEÇİDİ SİSTEMİ

"Trafikte Sıfır Can Kaybı" mottosuyla hayata geçirdiğimiz proje Türkiye'de bir ilktir.

Led Işıklı Yaya Geçidi sayesinde trafikte yaşanabilecek olası can kaybının önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

TÜRKİYE'DE TEK: OKUL ÖNCESİ BESLENME DESTEĞİ

Valiliğimiz organizasyonunda; Batman Belediyesi, Millî Eğitim Müdürlüğü ve Batman SYDV iş birliği ile 'Okul Öncesi Öğrencilerine Beslenme Desteği' projesinin startını verdik. Daha önce Batman Üniversitesi'nde okuyan öğrencilere sunduğumuz yemek desteğini, tavandan tabana yaydık. Sosyo-ekonomik, gelişmişlik endeksine göre dezavantajlı vatandaşların yoğun olduğu mahallelerde bulunan **26 ana okulunda 3.450 öğrenciye sabah kahvaltısı desteği sağlıyoruz.**

TÜRKİYE'DE TEK: ÇÖLYAK HASTASI ÖĞRENCİLERE GLÜTENSİZ CAFE VE FIRIN

İlimizde bulunan **çoğu öğrenci çölyak hastasının temel gıda ihtiyacının karşılanacağı** mevcut Yaşam Park (Jıyan Park)'ta 300 metrekare kapalı alan içerisinde glütensiz fırın ve kafe için çalışmalar devam etmektedir. Öğrencilerimizin eğitim gördüğü okullara ücretsiz glütensiz ekmek, poğaç, simit, pasta vb. ürünler ücretsiz sunulacaktır.

TÜRKİYE'DE TEK: KENDİMİZ PİŞİRİP, KENDİMİZ DAĞITIYORUZ...

Batman Belediyesi kendine ait ekmek fırınında yapılan ekmekleri farklı mahallelerde bulunan 28 büfe aracılığıyla gelir seviyesi düşük 6 bin 300 aileye 7/24 ücretsiz olarak dağıtmaktadır. **Günde 40 bin ücretsiz ekmek dağıtılan** proje kapsamında 2023 yılı Aralık ayı itibarıyla 24.750.000 ekmek dağıtımı gerçekleştirildi.

TÜRKİYE'DE TEK: BATMAN SİVİL TOPLUM MERKEZİ (STM BATMAN)

Belediyenin tahsis ettiği 15 dönümlük alanda sivil kuruluşlarımızdan Şehit ve Gazi Dernekleri başta olmak üzere Engelliler Derneği, Kadın Dernekleri, Konukevi, Yeşilay, Kızı-

lay, Muhtarlar Derneği, Türk Hava Kurumu, Amatör Spor Kulüpleri, Emekliler Derneği, Basın Dernekleri, Esnaf Dernekleri, Kamu Yararına Çalışan Dernekler, Mesleki Kuruluş Odaları vb. tüm dernek ve vakıflar bir çatı altında toplanacaktır.

TÜRKİYE'DE TEK: TİD İSLAM UYGULAMASI

Türk işaret diliyle dinimizin anlatıldığı (namaz, oruç, sureler, Kur'an okuma vb.) TİD İslam Web Uygulaması hayata geçirildi. İşitme engellilere yönelik hazırlanan ve hizmete sunulan Türk işaret diliyle İslam'ın anlatıldığı TİD İslam (Türk İşaret Dilinde İslam) Projesi ile binlerce kişiye ulaşıldı.

MODERN OTOBÜS FİLOSU

Kentteki 75 otobüs durağı modernize edilerek dijital hale getirildi.

1990-2017 arasında otobüs sayısı 35'di. Yeni dönemde 87 yeni nesil otobüs satın alınarak araç filosu güçlendirildi. Belediyenin filosuna da 101 yeni hizmet aracı kazandırıldı.

53 BİN KİŞİYE ÜCRETSİZ SAĞLIK HİZMETİ VERİLDİ

Batman Belediyesi Sağlık Ünitesi Ek Hizmet Binasının tamamlanmasıyla 3 olan sağlık branşı sayısı 12'ye çıktı. 53.000 kişiye (diş ve genel poliklinikler, hasta nakil, fizyoterapist, diyetisyen, gebe bilgilendirme, acil müşahede, laboratuvar vs) ücretsiz sağlık hizmeti sunuldu.

MOBİL SAĞLIKLI YAŞAM ARACI

Mobil Sağlıklı Yaşam Aracı ile şehirden uzakta ikamet eden öğrenciler

ve vatandaşlara buldukları yerde sağlık hizmeti veriliyor. Sağlıkta Dönüşüm Programı ile de kanser vakalarında erken tanı oranı artıyor. Batman Belediyesi Onkoloji servislerinde tedavi gören hastalara ücretsiz ulaşım hizmeti sağlıyor.

KADIN DOSTU KENT

Batmanlı kadınların huzur ve güvenliğinin sağlanması için kadınların sık kullandığı cadde ve sokaklar ek ışıklandırmalarla aydınlatıldı. Güvenlik için 88 parka izleme sistemi kuruldu.

Batman'da ana arterler başta olmak üzere kadınların sık kullandığı cadde ve sokaklar aydınlatıldı. Yoğun olarak kullanılan 88 park da led ışıklandırma sistemi ile aydınlatıldı.

BEBEK BAKIM ODALARI

Kadın Dostu Kent Projesi kapsamında Kine Em Parkı, Karabağ Parkı ve yeni yapılan Belediye Ek Hizmet Binasında üç Bebek Bakım Emzirme Odasının yapımına başlandı. **Anneye Süt Bebeğe Can** projesi kapsamında ise, kalsiyum ihtiyaçlarını karşılamak için 1.600 hamile kadına 43.000 litre ücretsiz süt verildi.

ÇÖZÜM KADININ ELİNDE

Batman Valisi ve Belediye Başkan Vekili Ekrem CANALP'in eşi Dr. Ayten CANALP'in öncülüğünde gerçekleşen Kadın Mahalle Buluşmalarında dilek, talep ve şikayetlere hızlı çözüm üretiliyor.

KADIN KONUKEVİ BÜYÜYOR

Kadın Konukevi'nin kapasitesi ek olarak yapılan prefabrik kurs merkeziyle artırıldı. Şiddete maruz kalan kadın ve çocukların her türlü tehdit ve tehlikeden arındırılmış bir ortamda ağırlandığı Konukevi, bugüne kadar 398 kadın ve 347 çocuğu misafir etti.

KOOPERATİFLERE 10 MİLYON TL

Belediyeye bağlı BİLMEK kurslarında, son 3 yılda sertifika alan 1.135 kadından 54'ü iş yeri açtı, 84 kadın da işe yerleştirildi. 12 Kadın Kooperatifine toplam 10.000.000 TL destek verildi.

ENGELSİZ BATMAN

Engelli vatandaşlara eşit yaşam koşulları sağlamak için harekete geçen Batman Belediyesi, 7 bin metrekare alanda inşa edilen Engelsiz Yaşam, Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi'nin yapımını tamamladı. 60 milyon liraya mal olan merkezde engelliler için uzman personel tarafından eğitim ve rehabilitasyon hizmeti veriliyor.

ULAŞIM ENGELİMİZ YOK

Tedavi için hastane ya da seyahat için havaalanına gidecek engelli vatandaşların ulaşım ihtiyaçları Batman Belediyesi tarafından ücretsiz karşılanıyor. Asansör sistemine sahip 5 Engelsiz Taksi de yine engelli vatandaşların hizmetinde. Ayrıca kent genelinde 8 ayrı noktada Engelli Aracı Şarj İstasyonu mevcut.

ENGELSİZ FRESH PARKLAR

Engelli bireylerin rahatlıkla kullanabileceği iki parkın projelendirilmesi tamamlanma aşamasında. Ayrıca Down Sendromlu vatandaşımız **Habip HASAR** anısına inşa ettiğimiz **Habip Başkan Parkı** hizmete açıldı.

YAŞLILARA VEFA BORCU

Vefa Projesi kapsamında Batman'da tek başına yaşayan yaşlı ve engelli bireylerin günlük kişisel bakımları, ev temizliği, halı, perde ve çamaşırları yıkanıp ütülenerek aynı gün teslim ediliyor.

SOSYAL BELEDİYECİLİKTE TAM NOT ALAN ÇALIŞMALAR

Sosyal Konut Projesi 1

İki etaptan oluşan sosyal konut projelerine başlandı. İlimiz merkez İstiklal Parkı karşısında bulunan Batman Çayı'na manzaralı, Belediyemize ait zemin + 5 kat konut imarlı 45.000 m²'lik (45 dönüm) alana, gelir düzeyi düşük vatandaşlarımız için 2 + 1 ve 3 + 1 daireler olmak üzere toplamda 700 adet konut yapılması hedeflenmektedir. Söz konusu alan içerisinde; ticari alanlar, mescit, yürüyüş yolları, süs havuzları ve benzeri sosyal alanların inşa edilmesi planlanmaktadır.

Sosyal Konut Projesi 2

İlimiz merkez Güney-Batısında bulunan, Belediyemize ait zemin + 5 kat konut imarlı 47.000 m²'lik (47 dönüm) alana gelir düzeyi düşük, vatandaşlarımız için 2 + 1 ve 3 + 1 daireler olmak üzere toplamda 750 adet konut yapılması hedeflenmektedir. Söz konusu alan içerisinde; ticari alanlar, mescit, yürüyüş yolları, süs havuzları ve benzeri sosyal alanların inşa edilmesi planlanmaktadır.

Hedef! 1001 Çocuk Oyun Grubu

'Yerinde İletişim Yerinde Çözüm' şiarıyla gerçekleştirdiğimiz mahalle

buluşmaları kapsamında çocuklarımızdan gelen yoğun talep üzerine 17 Temmuz 2023 tarihinde genel bir çalışma gerçekleştirdik. Aralarında resmi kurum bahçelerinin de bulunduğu; okul, park, cami, sağlık ocağı, kreş, tazieevlerinin bahçelerine 1001 çocuk oyun grubu kurmayı hedefliyoruz. 4 ayda 133 yeni oyun grubuna ek olarak 11 fitness grubunun da kurulumunu gerçekleştirdik.

Parklarda Ücretsiz Wi-Fi

Batman'daki parklarda 13 ayrı noktaya monte edilen ve 7'den 77'ye vatandaşların ücretsiz olarak yararlandığı internet hizmeti veriliyor.

Okullara Arıtmalı Su Sebili

Öğrencilerin daha sağlıklı ve temiz içme suyu ihtiyacının karşılanması için Batman merkez ve 5 ilçede toplam 102 okula su sebili entegre edildi.

42.000 Dönüm Dev İmar Planı

Batman'da yıllarca ihmal edilen imar sorunu çözüldü. Şehrin tamamını çevreleyen 42.000 dönümlük alanda ilave revizyon imar planı tamamlandı. Batman büyüğündeki bu alan 850.000 nüfusa yeterli, 6 kattan fazlasına izin vermeyen yatay mimari anlayışıyla, sosyal donatı ve yeşil alanları belirlenmiş biçimde planlandı.

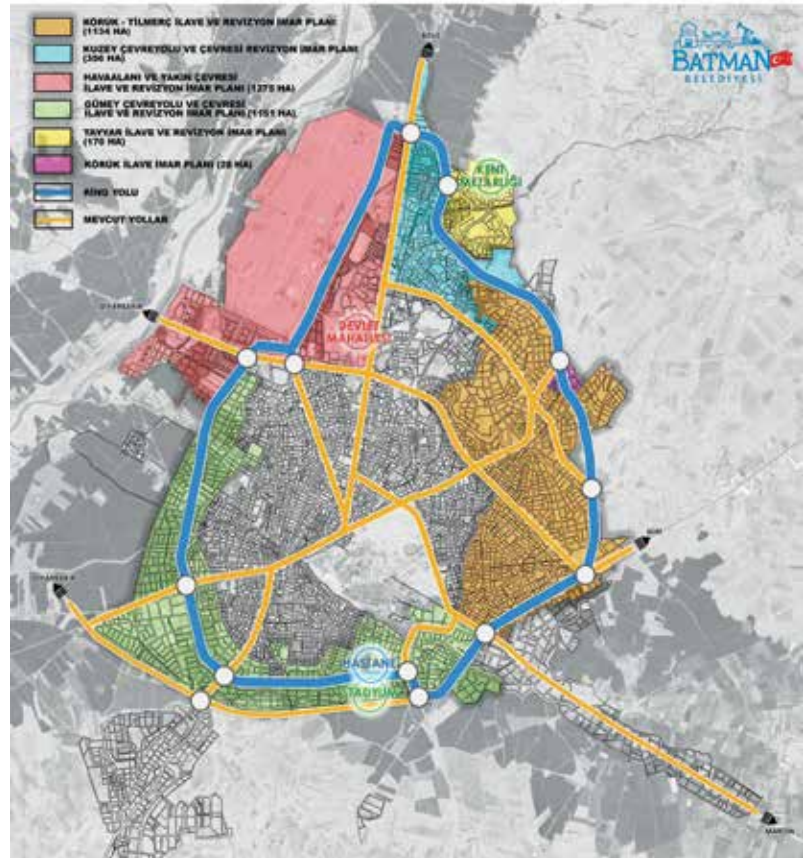

Yeşil Alanlar 2 Kat Arttı

2017 yılına kadar Batman'da inşa edilen park sayısı 91 iken, son 6 yılda 96 yeni park yapıldı. 20 yeni par-

kin yapımı ise sürüyor. 2017 öncesinde kent geneli yeşil alan miktarı 642.985 metrekare iken, sadece 6 yılda bu rakam yüzde 66 artırmış ve 1.065.431 metrekare oldu.

BATMAN KENTİ İLAVE VE REVİZYON İMAR PLANI

Batman'ın Yeşil Vadisi

Batman Çayı kenarında 182 dönüm alanda inşa edilen İstiklâl Kent Parkı içinde süs havuzları, yürüyüş parkurları, bisiklet yolu, ağaçlar, spor alanları, çocuklar için oyun grupları, barbeküler, piknik masaları vb. yer alıyor. Şehre nefes aldıracak park Batman'ın **Yeşil Vadisi** olarak görülmektedir.

Sıcak Asfaltta Devrim

16 yılda (2000-2016) 1.322.000 ton asfalt serimi gerçekleştirilirken, son 6 yılda 973.000 ton asfalt (723 km) serimi gerçekleştirildi. 2000-17 arası döşenen kilitli parke taşı 1.800.000 m2 iken, son 6 yılda toplam 1.627.000 m2 parke taşı döşendi.

15 Modern Kavşak

Trafik yoğunluğu ile olası kazaları azaltmak için 15 dönel kavşak yapıldı. 16 yeni kavşağın ise çalışmaları sürüyor.

Altyapıda Rekor Çalışma

Batman'da 2014-2017 arasında toplam 73.699 metre altyapı hattı inşa edilirken, sadece 6 yıllık (2017-2023) dönemde toplam 402.593

metre su/kanalizasyon, yağmur suyu hattı döşendi.

Çöpten Elektrik Üretiliyor

Katı Atık Entegre Tesisi, günlük 300 ton çöp gazından 11.000 hanenin elektrik enerji ihtiyacını karşılayabilecek elektrik üretiyor.

Atık Giysilerle Katma Değer

Kullanılmış giysilerin geri dönüşüme kazandırılması amacıyla 100 farklı noktaya konulan Giysi Kumbaralarına 2022-2023'te toplam 95.830 kg

tekstil atığı bırakıldı. Geri dönüşüme ayakkabı, çanta, oyuncak vb. olarak dönen atıklardan belediye 600 bin lira kazandı.

Başarılı Öğrenciye EBAP Kart

Köy okullarında okuyan başarılı öğrencilerin kent merkezindeki sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılımlarını sağlamak için dağıtılan EBAP KART'la ulaşım artık ücretsiz.

Batman'a İlk Defa Muhtarlık Evi Kazandırdık

Batman'da kayyım döneminde ilk kez yapımına başlanan projeye bu-

güne kadar 20 mahallemize muhtar evi kazandırdık. Önümüzdeki süreçte de kalan diğer mahallelerimize 23 yeni Muhtar Evi kazandırmayı hedefliyoruz.

